

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

Штангей Н.М., Соболева Н.Ф.

КУРС ЛЕКЦІЙ

З дисципліни «ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ»

у структурно – логічних схемах

**ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ДЕННОЇ
ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ**

**Харків
2011**

Авторський колектив: Н.М. Штангей, Н.Ф. Соболева

Рецензенти:

канд. екон. наук., проф. Т.В. Андросова,

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету, протокол № 7 від «28» березня 2011 р.

Валютні операції: опорний концепт у структурно – логічних схемах [Текст] : / Н.М. Штангей Н.М., Соболева Н.Ф. – Харків : ХДУХТ, 2011. – 67 с.

Опорний концепт підготовлено згідно з програмою вивчення нормативної дисципліни «Валютні операції для спеціалістів напряму підготовки «Міжнародна економіка». Структура концепту відповідає вимогам впровадження кредитно-модульної системи навчального процесу.

Опорний концепт розрахований на самостійне поглиблене опанування студентами курсу, спираючись на матеріал, поданий у структурно – логічних схемах.

© Штангей Н.М., Соболева Н.Ф., 2011

© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2011

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВАЛЮТНА СИСТЕМА ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ

ТЕМА 1.1. СВІТОВІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ СИСТЕМИ

ПЛАН

1. Світові валютно-фінансові системи як форма валютно-фінансових відносин: загальна характеристика.
2. Еволюція валютно – фінансових систем.
3. Риси та особливості валютно – фінансових систем.

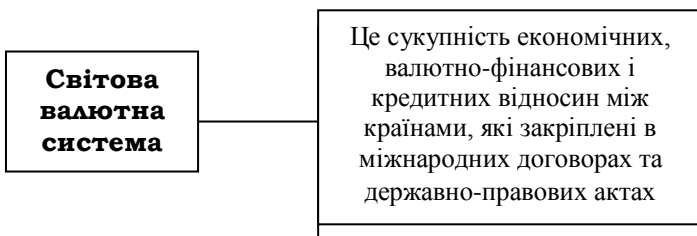

Рекомендована література: [1], [2], [3], [9, с. 5-13], [10, с. 9-12], [11], [12, с. 47-49], [13], [14, с. 10-13], [15, с. 38-40].

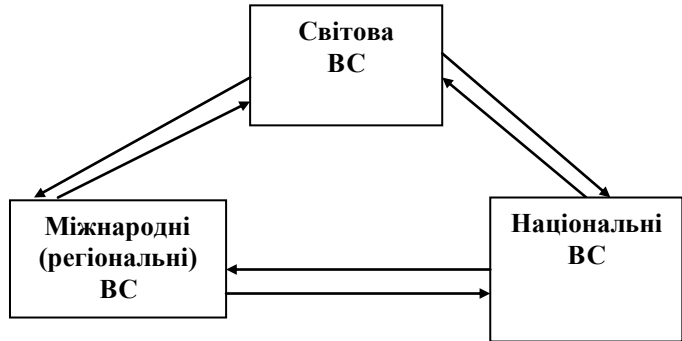
Мінілексикон: валютні системи (світова, національна, регіональна), золотомонетний, золото девізний, золото зливковий; Бреттон – Вудська, Ямайська, Європейська валютні системи.

1. Світові валютно-фінансові системи як форма валютно-фінансових відносин: загальна характеристика.

Формою організації міжнародних грошових розрахунків між країнами є світова валютна система (ВС)

Рівні (структура) ВС

Національна ВС – сукупність та форми організації грошових відносин, що складаються при реалізації зовнішньоекономічних відносин окремої країни.

Міжнародна (регіональна) ВС - організаційно – економічна форма грошових відносин групи країн, що спрямована на зменшення та взаємозв'язок коливань курсів валют, стимулювання інтеграційних процесів.

Світова ВС - сукупність форм організації грошових відносин усіх країн світу, які:

- Обумовлені господарськими зв'язками
- Регулюються міжнародними організаційними інституціями
- Закріплені міжнародними договірними та державно-правовими нормами

2. Еволюція валютно – фінансових систем.

Ключові ознаки	Паризька валютна система з 1867 р.	Генуезька валютна система з 1922 р.	Бреттон-Вудська валютна система з 1944 р.	Ямайська валютна система з 1976 р.
1. База	Золотомонетний стандарт	Золотодевизний стандарт	Золотодевизний стандарт	Стандарт СДР
2. Використання золоту як світових грошей	Золоті паритети Золото як резервно-платіжний засіб			Офіційна демонетаризація золота
	Конвертованість валют у золото	Конвертованість дол. США у золото за офіційною ціною		
3. Режим валютного курсу	Вільне коливання у межах золотих точок*	Вільне коливання без золотих точок (з 30-х років)*	Фіксовані паритети і курси (+, - 1%)	Вільний вибір валютного курсу
4. Інституціональна структура	Конференція	Конференція, наради	МФВ як орган міждержавного валютного регулювання	МФВ, наради у «верхах»

* золота точка – рівень валютного курсу, за якого відбувається міжнародне переміщення золота: якщо ринковий курс золотих монет відхиляється від паритету, то боржники розраховувались по міжнародних зобов'язаннях золотом, а не іноземними валютами

3. Риси та особливості валютно – фінансових систем.

Паризька валютна система – 1867-1922 р. - етап

«Золотого стандарту»

—————> Основа ВС – золотомонетний стандарт (золото): курс і вартість національних валют у вигляді паперових банкнот стали визначатись кількістю вмісту в них золота, яка вказана на банкноті.

—————> Банки були зобов'язані обмінювати паперові гроші на відповідну кількість золота, тому валютні курси були твердими.

—————> Випуск (емісія) паперових грошей було обмежено золотим запасом країни - це перешкоджало розвитку інфляції – знеціненню грошей.

—————> Діяли золоті паритети, валюти вільно конвертувались у золото, золото використовувалось як світові гроші, склався режим вільно плаваючих курсів валют на основі ринкового попиту і пропозиції, але в межах золотих точок: якщо ринковий курс золотих монет відхилявся від паритету, то боржники розраховувались по міжнародних зобов'язаннях золотом, а не іноземними валютами.

Генуезька валютна система (1922 – 1944 рр.) - етап

«Золотодевизного стандарту»

—————> II основа – золото – але паперові банкноти обмінювались тільки на валюти – девізи (представники), які були забезпечені золотом (валюти Великої Британії, США).

—————> Більшість валют були відірвані від золотого забезпечення, що призвело до збільшення їхньої емісії та зумовлювало інфляцію.

—————> Діяли золоті паритети і режим вільно плаваючих валют.

—————> В Європі з 1920 по 1929 р. діяв «золото злитковий стандарт»: окремі заможні країни мали змогу обмінювати свою валюту на золоті зливки великої маси (12,4 – 12,7 кг).

Бреттон – Вудська валютна система (1944 – 1976) - етап

«Золотодоларового стандарту»

—————> Зберігання функцій світових грошей за золотом. Золото як платіжний засіб з обігу не вийшло, але його єдиним представником став долар США (\$ = 0,818513 г золота), долар одержав статус головної резервної валюти.

—————> Долар США став міжнародною платіжною і резервною валютою.

—————> Валютні резерви стали накопичуватись у доларах США і вимірюватись в трійських унціях (31,1015 г золота), вартість трійської унції - \$ 35.

—————> Було встановлено фіксовані валютні курси відносно до долара США – доларові паритети.

—————> Відхилення ринкових валютних курсів мали складати всього «+» або «-» 1% від доларових паритетів.

—————> Світові ціни встановлювались в доларах США, що привело до його привілейованого становища і підвищення курсу.

—————> Валютне регулювання почало здійснюватись на міжнародному рівні – у 1944 р. створено валютно – кредитні організації – Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР).

Ямайська ВС (з 1976 р) – м. Кінгстон (Ямайка)

Стандарт СДР

—————→ Золото вийшло з міжнародних валютних розрахунків як засіб розрахунку:

а) розрахунки золотом було припинено, воно перестало бути грошима й стало звичайним товаром;

б) паперові банкноти усіх країн втратили золотий вміст;

в) скасовані золоті паритети і офіційні ціни на золото, припинено розмін USD на золото і дозволено продаж і купівлю золота за ринковими цінами.

—————→ Усі країни перейшли від фіксованих до плаваючих валютних курсів.

—————→ Посилилась роль МВФ, йому надано функції регулювання і повноваження щодо спостереження за валютною політикою країн – членів.

—————→ Запроваджено новий вид міжнародних платіжних засобів – СДР, який використовується для безготівкових міжнародних розрахунків шляхом записів на спеціальних рахунках.

—————→ Встановлено валютні паритети до СДР і до будь – якої іншої вільно – конвертованої валюти (ВКВ), тобто став діяти багато валютний стандарт.

—————→ СДР виконують функції світових грошей. Випущено 21,4 млрд. СДР, розподіл їх здійснюється автоматично, пропорційно квоті країн – членів МВФ.

Європейська валютна система (ЄВС)
Форма організації валютних відносин між країнами ЄС

З 1 січня 1999 р. почала діяти **нова європейська валюта ЄВРО** на території 11 країн-учасниць Європейського союзу. Звичайно, на початку "шляху ЄВРО" використання національних валют не було заборонено. Можна використовувати як ЄВРО, так і національні валюти - в залежності від бажання країни. Але оскільки з 1 січня 1999р. безготівкові розрахунки здійснюються виключно в ЄВРО, то виписки по рахунках або авізо складаються в двох валютах - національній та ЄВРО.

Дуже важливо, що з 1 січня 1999 р. всі боргові обов'язки були переоформлені в ЄВРО. Відповідно, були переоформлені в нову європейську валюту всі кредити, видані в національних валютах 11 країн зони ЄВРО, і відсотки по них.

Крім цього, з 1 січня 1999 р. були переоформлені в ЄВРО всі цінні папери. Навіть ті, що випустили в 1998 р. Конверсія обов'язків в ЄВРО була здійснена безкоштовно та автоматично по курсу, зафіксованому на 31 грудня 1998 р. Початковий курс перерахунку ЄВРО до ЕКЮ - 1 : 1.

З 01.01.2002 р. євро надходить до обігу готівкою для паралельного обігу з національними валютами 11 країн ЄС (крім Великої Британії, Данії, Швеції, Греції). Випуск національних валют припиняється і починається повний перехід на єдину валюту – євро з 01.07.2002р.

Європейська платіжна система TARGET (Транс'європейська автоматизована система бруто – розрахунків в режимі реального часу) почала діяти з 1 січня 1999 р. TARGET - нова європейська платіжна система, основною метою якої є здійснення розрахунків між центральними банками 11 країн "зони ЄВРО". До 1 січня 1999 р. усі 11 країн-члени економічної та валютної спілок /BBC/ повинні були створити свої національні гросс-системи, які пов'язані між собою через TARGET. Таким чином, можна здійснювати платіж в будь-яку з цих 11 країн. TARGET - система бруто. Це значить, що платіж може бути здійснений тільки в тому випадку, якщо у банка на рахунку є гроші. У зв'язку з недешевою вартістю перерахунків через TARGET здійснюються лише термінові платежі, та в силу безпеки цієї системи, платежі на дуже великі суми.

ТЕМА 1. 2. СВІТОВИЙ ВАЛЮТНИЙ РИНОК, ЙОГО СТРУКТУРА ТА ЙОГО ЕЛЕМЕНТИ

ПЛАН

1. Валютний ринок як економічна категорія: загальна характеристика.
2. Загальна характеристика суб'єктів валютного ринку та їх функції.
3. Загальна характеристика елементів валютного ринку та механізм їх дії.

4. Валютний ринок України та особливості його становлення і розвитку.

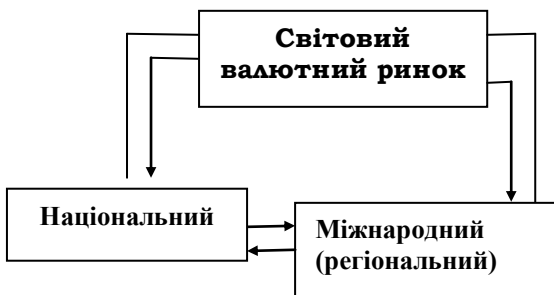
Мінілексикон: валютний ринок, готівковий, терміновий, міжбанківський, клієнтський, біржовий, оператори (суб'єкти) ринку, транснаціональні банки та компанії, брокерські фірми

Рекомендована література для вивчення теми: [1], [2], [3], [9, с. 5-13], [10, с. 9-12], [11], [12, с. 47-49], [13], [14, с. 10-13], [15, с. 38-40].

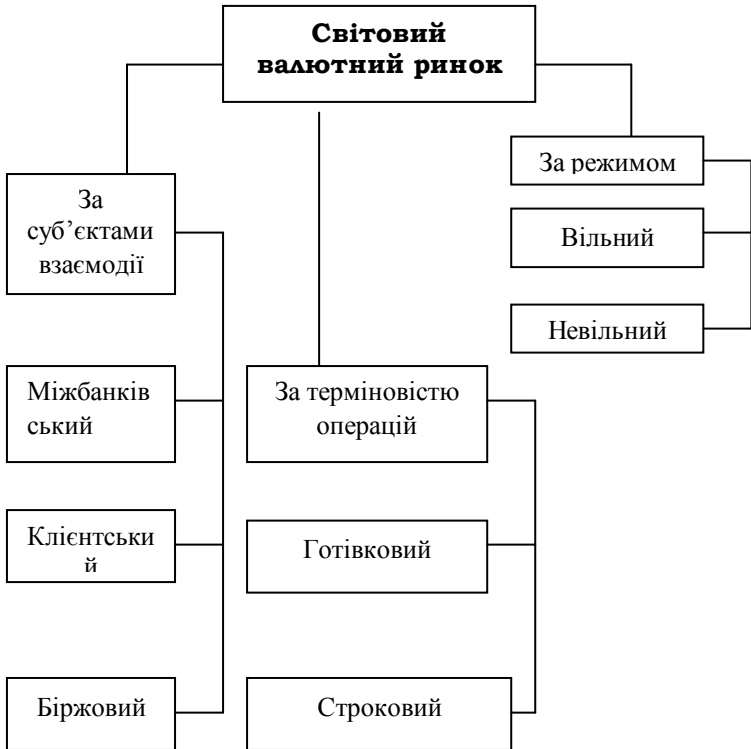
1. Валютний ринок як економічна категорія: загальна характеристика

Валютний ринок – це сукупність операцій купівлі – продажу валют і платіжних документів (цінних паперів) в іноземних валютах.

Світові валютні ринки обслуговують рух грошових потоків, валюти, опосередковуючи рух товарів, послуг, перерозподіл капіталів між країнами через здійснення: валютних операцій; валютно-розрахункового і кредитного обслуговування купівлі-продажу товарів і послуг; закордонні інвестиції; операції з цінними паперами; перерозподіл національних доходів у виді

допомоги країнам, що розвиваються, і внесків у міжнародні організації.

Регіональні валютні ринки обслуговують рух грошових потоків у конкретному регіоні, де котируються ряд ведучих ВКВ і місцеві валюти, на які припадає основний обсяг операцій у регіоні. До регіональних валютних ринків у даний час відносяться: Європейський (з центрами в Лондоні, Цюріху, Франкфурті), Азійський (з центрами в Гонконгу, Сінгапурі, Токіо) і Американський (з центрами в Нью-Йорку, Чикаго, Лос-Анджелесі).

Національні валютні ринки забезпечують рух грошових потоків усередині країни й обслуговують зв'язок зі світовими

фінансовими центрами. Ступінь залучення національних ринків в операції світового валютного ринку залежить від ступеня інтегрування економіки країни у світове господарство, від стану його валютно-кредитної системи і системи оподаткування, рівня валютного контролю і валютного регулювання (ступеня волі дій нерезидентів на національному валютному і фондовому ринках), стабільності політичної системи країни, вигідного її географічного положення

Валютний ринок з практичної точки зору – це офіційні фінансові центри, де відбувається купівля-продаж іноземних валют на основі попиту та пропозиції.

Різниця в часі для окремих валютних центрів у порівнянні зі світовим часом (GMT)*, год.

<i>Валютний центр</i>	<i>Взимку</i>	<i>Влітку</i>
<i>Веллінгтон</i>	<i>+ 11</i>	<i>+12</i>
<i>Сідней</i>	<i>+9</i>	<i>+10</i>
<i>Токіо</i>	<i>+9</i>	<i>+9</i>
<i>Гонконг</i>	<i>+8</i>	<i>+8</i>
<i>Сінгапур</i>	<i>+7</i>	<i>+8</i>
<i>Київ</i>	<i>+4</i>	<i>+5</i>
<i>Москва</i>	<i>+3</i>	<i>+4</i>
<i>Франкфурт-на-Майні</i>	<i>+1</i>	<i>+2</i>
<i>Цюрих</i>	<i>+1</i>	<i>+2</i>
<i>Лондон</i>	<i>0</i>	<i>+1</i>
<i>Нью-Йорк</i>	<i>-5</i>	<i>-4</i>
<i>Лос-Анджелес</i>	<i>-8</i>	<i>-7</i>

* GMT — Greenwich Meridian Time.

Світові фінансові центри — центри зосередження банків, страхових, інвестиційних компаній і інших кредитно-фінансових установ, що здійснюють значні обсяги міжнародних валютних і кредитних операцій, угод з цінними паперами, золотом і ін. Історично вони виникли у великих промислово розвинутих країнах на базі їхніх національних ринків позичкового капіталу. Спочатку великими світовими фінансовими центрами були Лондон, Париж, Нью-Йорк. Нині до них додалися Франкфурт-на-Майні, Цюрих, Токіо, Люксембург. Через усі ці центри здійснюється основна частина міжнародної міграції капіталу. Виникли світові

фінансові центри і в країнах, що розвиваються — Сінгапур. Гонконг, Панама, острівні території в Карибському морі й ін. Вони діють як офшорні банківські центри, де банки при операціях з нерезидентами в іноземній валюті звільнені від національного фінансового і валютного регулювання й оподаткування. Ліберальний валютний і податковий режим стосовно міжнародних фінансово-кредитних операцій характерний для всіх. Таким чином, на валютному ринку відбувається обмін однієї валюти на іншу у формі купівлі-продажу.

Головними функціями валютного ринку є:

- > *реалізація валютної політики держави, спрямованої на забезпечення регулювання національної економіки та розширення зовнішньоекономічних зв'язків;*
- > *сприяння поглибленню міжнародного розподілу праці та міжнародної торгівлі;*
- > *визначення і формування попиту та пропозиції на іноземні валюти;*
- > *своєчасне здійснення міжнародних розрахунків;*
- > *регулювання валютних курсів;*
- > *хеджування валютних ризиків;*
- > *диверсифікація валютних резервів;*
- > *одержання прибутку від операцій з валютою та валютними цінностями тощо.*

Специфічними рисами сучасного міжнародного валютного ринку є:

- > *посилення інтернаціоналізації, пов'язане з поглибленням господарських зв'язків, підвищенням рівня концентрації виробництва та фінансового капіталу, створенням спільних банків тощо;*
- > *високий динамізм здійснення валютних операцій;*
- > *наявність уніфікованих, а в більшості випадків стандартизованих методів організації торгівлі та укладення валютних контрактів;*
- > *підвищення в структурі обороту частки спекулятивних угод і відповідно зниження частки комерційних (клієнтських) валютних операцій;*
- > *високий рівень технічної оснащеності фінансових установ;*

- використання спеціальних телеграфних агентств (Рейтер, Блумберг), системи міжнародних розрахунків СВІФТ і створення електронної системи "Рейтер-дилінг";
- широке застосування міжнародних розрахункових одиниць;
- інтенсивний розвиток ринку євровалют;
- лібералізація національних валютних законодавств і зміцнення внутрішніх валютних ринків тощо.

2. Загальна характеристика суб'єктів валютного ринку та їх функції

3. Загальна характеристика елементів валютного ринку та механізм їх дії.

ВАЛЮТА – грошова одиниця тієї чи іншої країни, яка використовується для виміру вартості товару.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВАЛЮТ

ВАЛЮТА	національна	валюта країн
	іноземна	валюта іноземних країн
	колективна міжнародна	<div style="text-align: center;"> → СДР (СПЗ) → Євро </div>
	клірингові валюти	Розрахункові Валютні одиниці У безготівковій формі

СДР (СПЗ) – спеціальні права запозичення (валюта МВФ)

КЛАСИФІКАЦІЯ ВАЛЮТ

<i>Критерій</i>	<i>Види валют</i>
1. По статусу валюти	Національна Регіональна Іноземна Євровалюта Міжнародна
2. По відношенню до валютних запасів країни	Резервна Інші валюти
3. По режиму використання	Вільно конвертована Частково конвертована (зовнішньо конвертована, внутрішньо конвертована) Неконвертована
4. За видами валютних операцій	Валюта ціни контракту Валюта платежу Валюта клірингу Валюта кредиту Валюта векселя
5. По відношенню до курсу інших валют	Сильна (тверда) Слаба (м'яка)
6. По матеріально-речовинній формі	Готівкова Безготівкова
7. По принципу побудови	“Кошикового” типу Звичайна

Резервні ключові валюти використовуються:

- Для накопичення резервів коштів країн
- У міжнародних кредитах і інвестиціях
- При визначенні світових цін
- Для обслуговування міжнародних розрахунків

Вільноконвертована – вільно обмінюється на будь-яку іноземну валюту

Частковоконвертована – обмін частково обмежений, обмінюється лише на деякі валюти

Неконвертована – не обмінюється на інші валюти

Валютний курс – ціна національної грошової одиниці у національних грошових одиницях інших країн, це ринкове співвідношення валют різних країн.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ

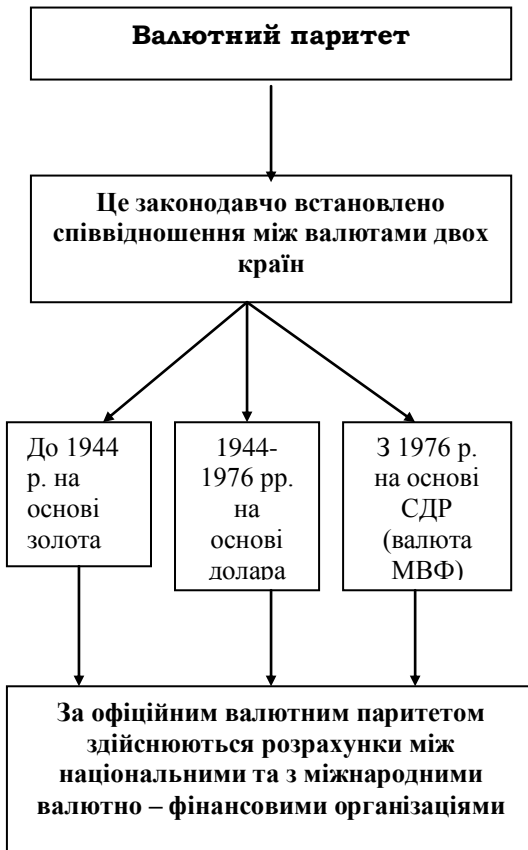
<i>Критерії</i>	<i>Види валютного курсу</i>
1. Спосіб фіксації	Плаваючий Змішаний Фіксований
2. Спосіб розрахунку	Паритетний Фактичний
3. Вид угод	Термінових угод Своп-угод Спот-угод
4. Спосіб установаження	Офіційний Неофіційний
5. Відношення до паритету купівельної спроможності валют	Завищений Паритетний Занижений
6. Відношення до учасників угоди	Курс покупки Середній курс Курс продажу
7. По обліку інфляції	Реальний Номінальний
8. По способу продажу	Курс наявного продажу Банкнотний Курс безготівкового продажу Оптовий курс обміну валют

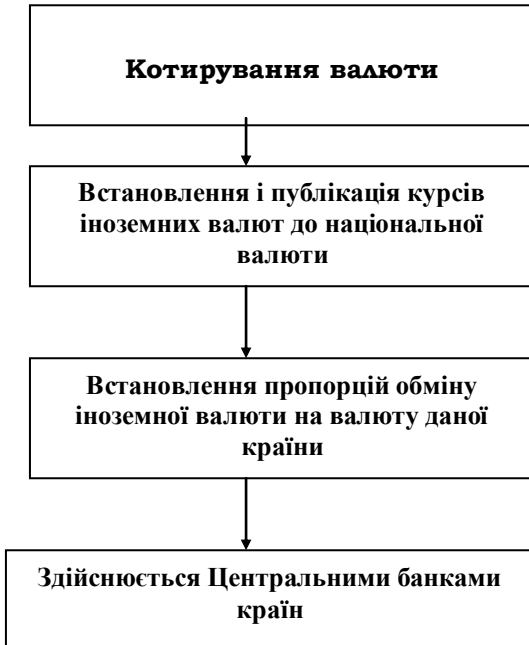
КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗМІР ВАЛЮТНОГО КУРСУ

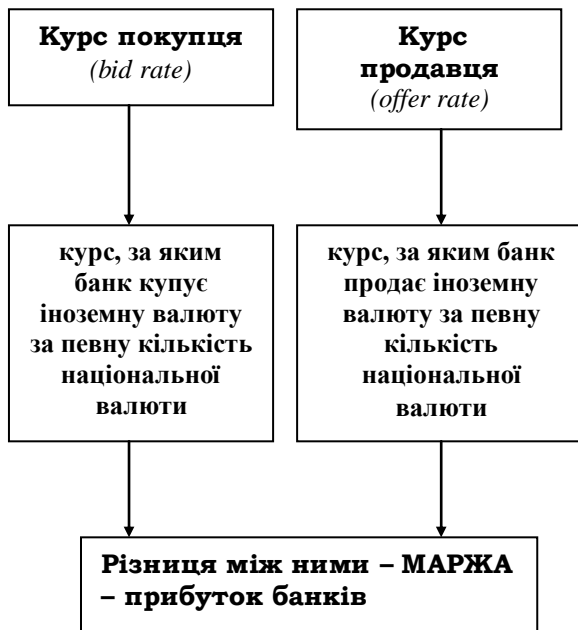
<i>Структурні чинники</i>	<i>Кон'юнктурні чинники</i>
Конкурентоспроможність товарів країни на світовому ринку і її зміни	Діяльність валютних ринків
Стан платіжного балансу країни (якщо він від'ємний, то курс національної валюти падає)	Спекулятивні валютні операції
Купівельна спроможність грошових одиниць і темпи інфляції	Кризи, війни, стихійні лиха
Різниця %-х ставок у різних країнах	Прогнози
Державне регулювання валютного курсу	Циклічність ділової активності в країні
Ступінь відкритості економіки	Рівень розвиненості інших секторів фінансового ринку

Паритет купівельної спроможності (ПКС) - співвідношення грошових одиниць в залежності від їх купівельної спроможності на ринках відповідних країн.

Валютний паритет – основа валютних курсів.

Середній курс → середнє арифметичне курсів продавця і покупця.

Крос – курс → обмінний курс двох валют, розрахований на базі курсу кожної з них до третьої валюти (USD)

ТЕМА 1.3. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

ПЛАН

1. Задачі та форми валютного регулювання та контролю.
2. НБУ як основний орган регулювання валютної політики країни та його основні функції. Порядок здійснення НБУ контролю над валютними операціями комерційних банків.

3. Система організації роботи з ліцензування валютних операцій. Види ліцензій, їх основні риси та призначення.

4. Операції з ввезення та вивезення банкнот зарубіжних країн. Порядок оформлення документів на вивезення та ввезення готівкової іноземної валюти: спеціальні ліцензії та дозволи.

Мінілексикон: *задачі та форми валютного регулювання, органи контролю та валютного регулювання, ліцензування валютних операцій, ввезення та вивезення іноземної валюти, спеціальний дозвіл, ліцензії генеральні та індивідуальні.*

Рекомендована література для вивчення теми:
[1], [2], [3], [11], [13], [15, с. 38-40].

1. Задачі та форми валютного регулювання та контролю.

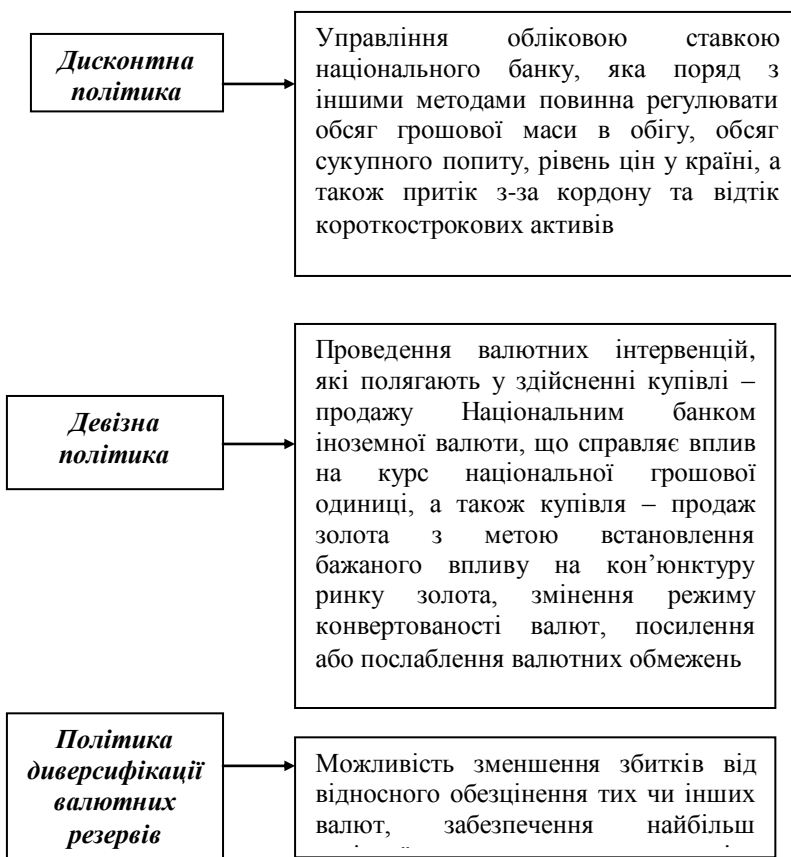
Задачі валютного регулювання та контролю

→ Організація системи курсоутворення, захист та забезпечення необхідного рівня конвертування національної грошової одиниці.

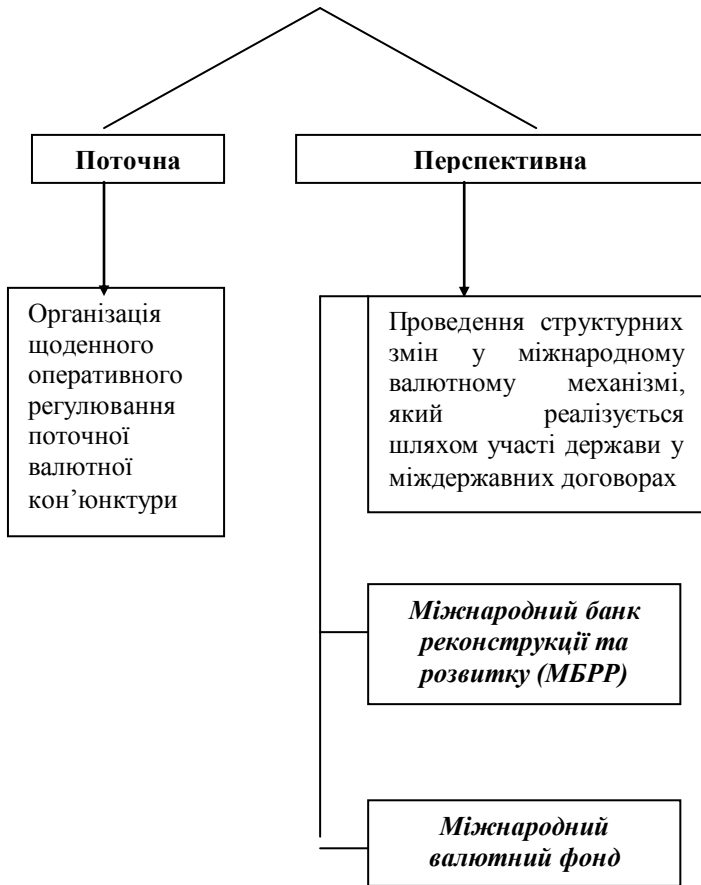
→ Регулювання функції платежу іноземної валюти та інших іноземних інструментів, регламентація поточних операцій платіжного балансу.

- Організація внутрішнього валютного ринку.
- Регламентация та регулювання банківської діяльності з валютними цінностями.
- Регулювання процесів утворення та руху валютного капіталу, захист іноземних інвестицій.
- Встановлення режиму обмежень на вивезення за кордон та ввезення валютних цінностей.
- Забезпечення стабільних джерел надходження іноземної валюти на національний валютний ринок.

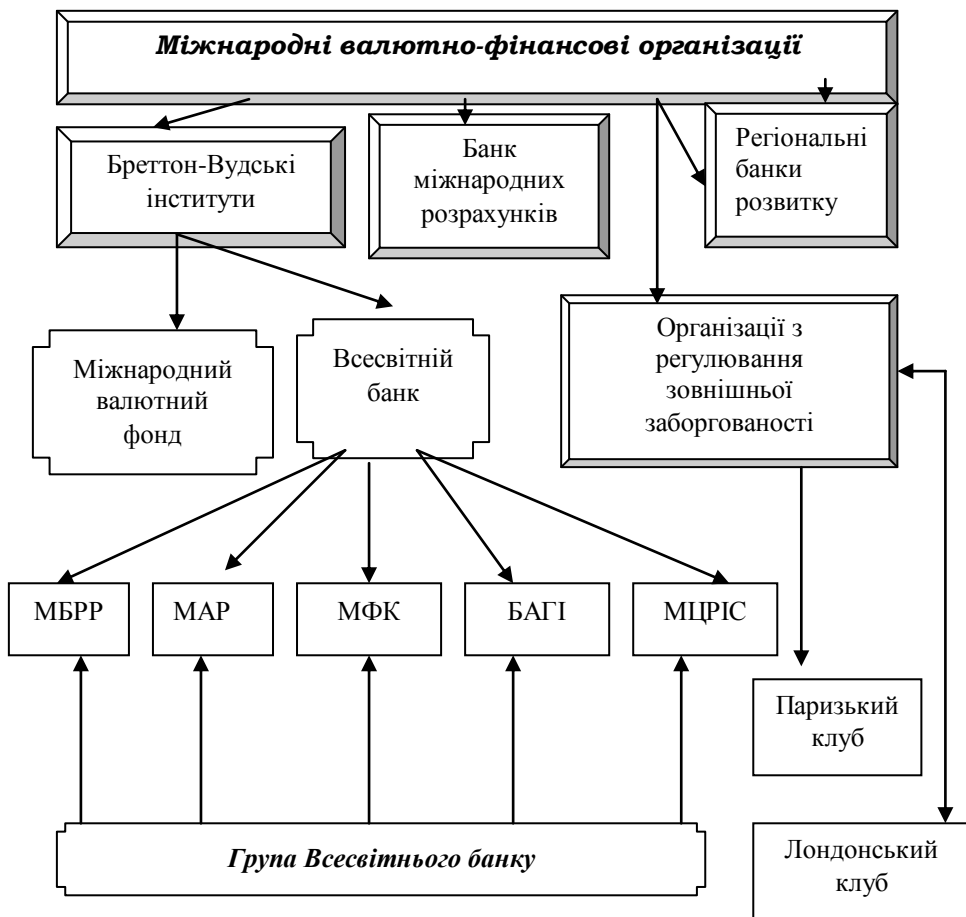
Форми валютного регулювання та контролю

Валютна політика

Важливе місце в системі інституціональних структур регулювання світової економіки та світогосподарських зв'язків займають міждержавні валютно-кредитні організації. Процес розвитку міжнародних валютно-кредитних відносин історично характеризувався створенням розгалуженої інституціональної структури, до складу якої входять як глобальні, так і регіональні валютно-фінансові установи.

МБРР — Міжнародний банк реконструкції та розвитку;

МАР — Міжнародна асоціація розвитку;

МФК—Міжнародна фінансова корпорація;

БАГІ— Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій;

МЦРІС— Міжнародний центр розв'язання інвестиційних спорів

**Програма кредитування, запропонована Всесвітнім
банком України.**

Тип кредитування	2000 фінансовий рік	2010 фінансовий рік
Кредитування «нижчого рівня»	<ul style="list-style-type: none"> • Проект енергозбереження у м. Кисві • Проект із тепlopостачання у м. Севастополі • Проект видобування шахтного метану • Проект захисту водно-болотистих угідь Донецький екологічний проект 	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток приватного сектора (позика за гнучкою системою) • Розвиток комунального господарства • Фінансування розвитку села
Кредитування «середнього рівня»	<ul style="list-style-type: none"> • Реформа державного управління • Інституціональна позика за гнучкою системою 	<ul style="list-style-type: none"> • Управління державними ресурсами (позика на структурну перебудову) • Проект фінансових послуг • Проект міжбюджетного фінансування (позика на структурну перебудову)

МБРР — міжнародне відкрите акціонерне товариство.

Основними цілями МБРР є:

- > Сприяння реконструкції і розвитку територій держав-членів через заохочення капіталовкладень на виробничі потреби;
- > Заохочення приватних Іноземних капіталовкладень і надання фінансової допомоги з метою розвитку виробничого сектора економіки;
- > Сприяння довгостроковому збалансованому зростанню міжнародної торгівлі і підтримці рівноваги платіжних балансів через заохочення міжнародних капіталовкладень у розвиток продуктивних сил держав—членів Банку, що повинно стимулювати зростання продуктивності праці, рівня життя та поліпшення умов праці в цих країнах.

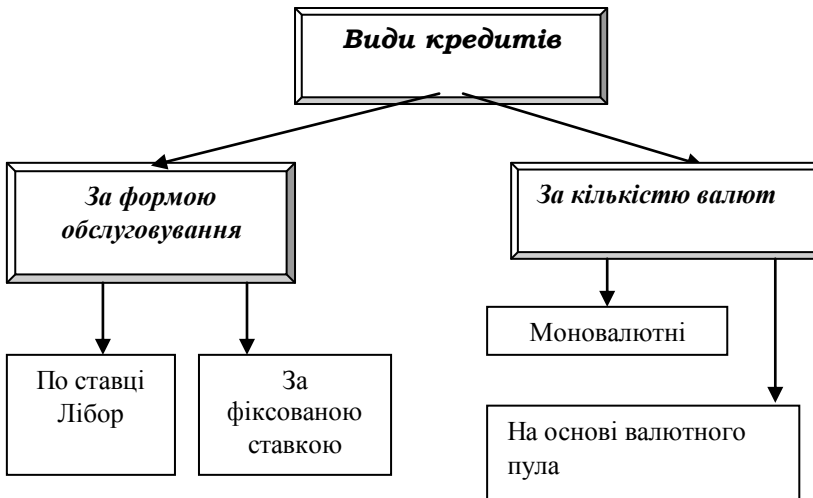
Основи напрямки діяльності МБРР

середньострокове і довгострокове кредитування інвестиційних проєктів

підготовка, технічне і фінансово-економічне обґрунтування інвестиційних проєктів

фінансування програм структурної перебудови в тих країнах, що розвиваються і у пост соціалістичних країнах

Види кредитів, що надає МБРР.

**Види кредитів
МБРР**

**За цільовим
призначенням**

Інвестиційні

- Спеціальні інвестиційні кредити
- Кредити розвитку галузі (сектора)
- Кредити фінансовим посередникам
- Надзвичайні пост-конфліктні кредити
- Кредити на технічну допомогу
- Адаптаційні програмні кредити
- Кредити на навчання та новації

Системні

- Кредити на структурне регулювання
- Кредити на структурну перебудову сектора
- Кредити на відбудову
- Кредити на скорочення заборгованості

***Міжнародний
валютний фонд
(МВФ)***

міжнародна валютно-кредитна організація, метою якої є сприяння розвитку міжнародної торгівлі і валютного співробітництва встановленням норм регулювання валютних курсів і контролю за їх додержанням, вдосконалення багатосторонньої системи платежів, надання державам-членам коштів у іноземній валюті для вирівнювання платіжних балансів.

Міжнародний валютний фонд має такі цілі:

- > сприяти міжнародному співробітництву забезпеченням механізму для консультацій та погоджених дій стосовно міжнародних валютних питань;
- > сприяти збалансованому зростанню міжнародної торгівлі з метою підвищення рівня зайнятості та реальних доходів населення, розвитку виробничих можливостей країн-членів;
- > сприяти стабільності валют і впорядкованим валютним відносинам та запобігати конкурентному знеціненню валют;
- > сприяти створенню багатосторонньої системи платежів та переказів по поточних операціях і прагнути до ліквідації валютних обмежень;
- > тимчасово надавати спільні ресурси Фонду державам-членам (за відповідних гарантій) з метою виправлення ними порушень рівноваги їхніх платіжних балансів, уникаючи заходів, котрі могли б завдати шкоди на національному або міжнародному рівнях;
- > скоротити терміни і масштаби дефіциту платіжних балансів.

Функції МВФ:

- контролю за дотриманням «кодексу поведінки» (тісне співробітництво в питаннях міжнародної валютної політики і між-державного платіжного обігу);
- надання членам фонду фінансових ресурсів для забезпечення дотримання ними «кодексу поведінки»;
- організації форумів для взаємних консультувань країн-членів і співробітництва з міжнародних валютних питань.

Класифікація форм діяльності МВФ

2. НБУ як основний орган регулювання валютної політики країни та його основні функції. Порядок здійснення НБУ контролю над валютними операціями комерційних банків.

НБУ – головний орган валютного регулювання та контролю в Україні, який крім функцій прямого контролю також **здійснює**:

—> державну політику, виходячи з принципів загальної економічної політики України;

—> разом із Кабінетом міністрів України складає платіжний баланс України;

—> контроль за додержанням затвердженого Верховною Радою України ліміту зовнішнього державного боргу України;

—> визначення лімітів заборгованості в іноземній валюті уповноважених банків нерезидентам;

—> видачу в межах своєї компетенції обов'язкових до виконання нормативних актів щодо здійснення операцій на валютному ринку України;

—> накопичення, зберігання і використання резервів валютних цінностей для здійснення державної валютної політики;

—> видачу ліцензій на здійснення валютних операцій та прийняття рішень про їх скасування;

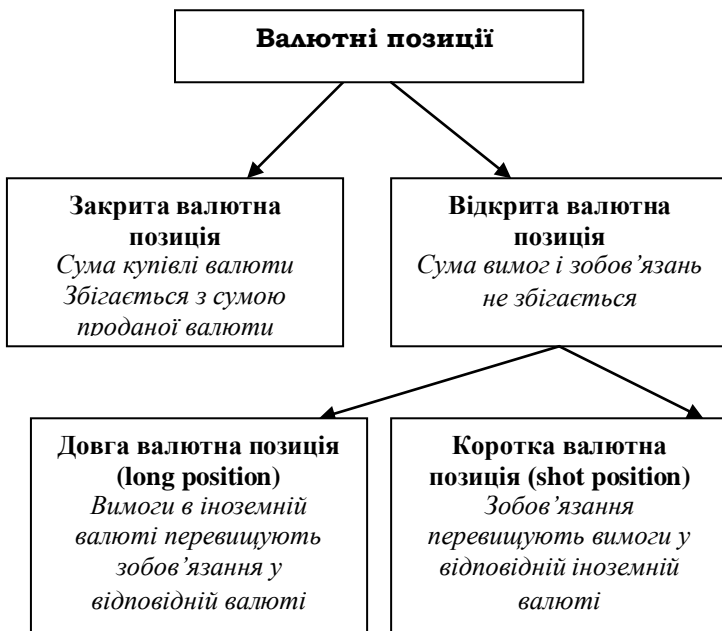
—> встановлення способів визначення і використання резервів валютних (обмінних) курсів іноземних валют, виражених у валюті України, курсів валютних цінностей, виражених у іноземній валюті або розрахункових (клірингових) одиницях;

—> встановлення за погодженням із Міністерством статистики України єдиних форм обліку, звітності та документації про валютні операції, порядок контролю за їх достовірністю та своєчасним поданням;

—► публікацію банківських звітів про власні операції та операції уповноважених банків тощо.

Однією із функцій валютного регулювання та валютного контролю, які здійснює Національний банк України, є розробка рекомендацій і організація контролю за додержанням уповноваженими банками нормативів валютних позицій.

Валютна позиція – співвідношення балансових та позабалансових вимог і зобов'язань із кожної іноземної валюти, яке складається внаслідок здійснення уповноваженим банком валютних операцій.

Сьогодні управління валютною позицією комерційного банку здійснюється за нормативами та в порядку, передбаченому Інструкцією «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків» №19, затвердженою постановою Правління Національного банку України в 1998 р. Відповідно до неї

Національний банк України встановлює для уповноважених банків чотири нормативи відкритих валютних позицій: Н15, Н16, Н17, Н18.

Норматив загальної відкритої валютної позиції банку (Н15) розраховується як співвідношення загальної величини відкритої валютної позиції банку (V_n) до капіталу банку (K):

$$H15 = V_n / K * 100.$$

Норматив довгої (короткої) відкритої валютної позиції банку у вільноконвертованій валюті (Н16) розраховується як відношення суми відкритої позиції у ВКВ у гривневому еквіваленті (V_{in}) до капіталу банку (K):

$$H16 = V_{in} / K * 100.$$

Норматив довгої (короткої) відкритої валютної позиції банку у неконвертованій валюті (Н17) розраховується як співвідношення довгої (короткої) відкритої валютної позиції банку в неконвертованій валюті у гривневому еквіваленті (V_n) до капіталу банку (K):

$$H17 = V_n / K * 100.$$

Норматив довгої (короткої) відкритої валютної позиції банку в усіх банківських металах (Н18) визначається як співвідношення довгої (короткої) відкритої валютної позиції в усіх банківських металах у гривневому еквіваленті (V_m) до капіталу банку (K):

$$H18 = V_m / K * 100.$$

До операцій, що впливають на відкриття валютну позицію уповноваженого банку, належать:

—————> купівля (продаж) готівкової та безготівкової іноземної валюти, поточні і строкові валютні операції (на умовах «спот», «форвард», «опціон», та ін.), за якими виникають вимоги та зобов'язання в іноземних валютах незалежно від способів і форм розрахунків за ними;

—————> одержання (сплата) іноземної валюти у вигляді доходів або витрат і нарахування доходів і витрат, що обліковуються на гривневих рахунках;

—————> купівля (продаж) основних фондів і товарно-матеріальних цінностей за іноземну валюту;

—————> надходження коштів в іноземній валюті до статутного фонду за умови, що банк несе зобов'язання перед засновниками – резидентами в іноземній валюті;

→ погашення банком безнадійної заборгованості в іноземній валюті, списання якої здійснюється з гривневого рахунку витрат;

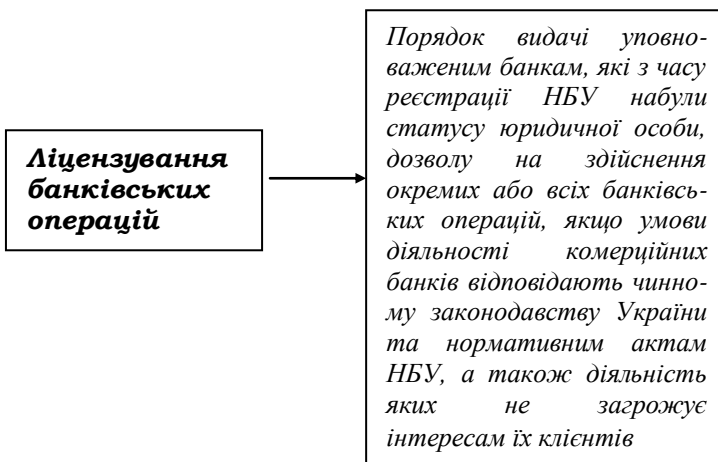
→ інші обмінні операції з іноземною валютою (виникнення вимог в одній валюті в разі розрахунків за ними в іншій валюті, у тому числі й національній, що приводить до зміни структури активів за незмінності пасивів, і навпаки).

Заходи впливу за порушення комерційними банками нормативів відкритої валютної позиції уповноваженого банку

Порушення нормативів	Заходи впливу за порушення			
	одноразове		повторне	систематичне
	Приму-сові	Неприму-сові		
1. Загальної відкритої валютної позиції – Н15	Лист із зобов'язанням	-	Штраф	Відкликання ліцензії на проведення банківських операцій з валютою
2. Відкритої валютної позиції у ВКВ - Н16	-	Штраф	Зменшення нормативного значення відкритої валютної позиції	Відкликання ліцензії на проведення банківських операцій з валютою
3. Відкритої валютної позиції у НКВ - Н17	Лист із зобов'язанням	-	Письмове попередження	Зменшення нормативного значення відкритої валютної позиції
4. Відкритої валютної позиції у банківських металах - Н18	Лист із зобов'язанням	-	Штраф	Відкликання ліцензії на проведення банківських операцій з банківськими металами

3. Система організації роботи з ліцензування валютних операцій. Види ліцензій, їх основні риси та призначення.

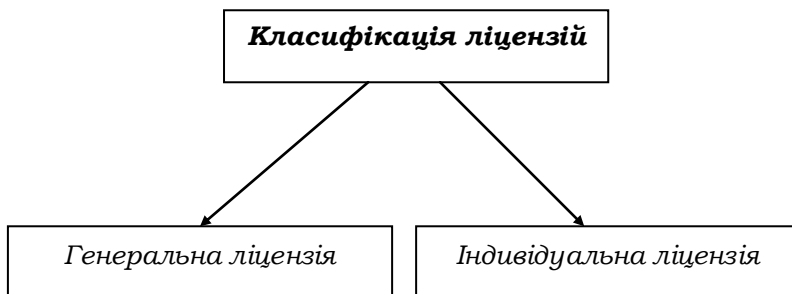
Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» Національним банком України 6 травня 1998 р. №181 затверджено «Положення про порядок видачі банкам ліцензій на здійснення банківських операцій» (зі змінами і подальшими доповненнями), згідно з яким ліцензуванню підлягають 30 банківських операцій. Положення регламентує порядок і умови видачі ліцензій на здійснення банківських операцій уповноваженими банками, а також порядок і умови, за яких Національний банк України може відмовити в наданні ліцензій.

До валютних операцій, що підлягають ліцензуванню, належать:

- ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України;
- неторговельні операції з валютними цінностями;
- ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів і нерезидентів) в іноземній валюті;

- ведення кореспондентських рахунків банків – нерезидентів у грошовій одиниці України;
- відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;
- відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;
- залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;
- залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;
- валютні операції на міжнародних ринках;
- операції з банківськими металами на валютному ринку України;
- операції з банківськими металами на міжнародних ринках

4. Операції з ввезення та вивезення банкнот зарубіжних країн. Порядок оформлення документів на вивезення та ввезення готівкової іноземної валюти: спеціальні ліцензії та дозволи.

Вивезення та ввезення банкнот іноземних держав та бланків чеків є ліцензованим видом діяльності, організація якого здійснюється відповідно до «Порядку надання уповноваженим банкам індивідуальних ліцензій на вивезення банкнот іноземних держав і спеціальних дозволів на ввезення банкнот іноземних держав та бланків чеків», затвердженого постановою Правління НБУ 9 липня 1997 р. №227 (зі змінами та доповненнями).

**Індивідуальна
ліцензія
на вивезення
банкнот
іноземних
держав**

Видається на вивезення банкнот іноземних держав видається уповноваженому банку України на визначену суму та строк до 180 календарних днів для підкріплення кореспондентського рахунку уповноваженому банку, в тому числі у разі вивезення зношених та пошкоджених банкнот іноземних держав, а також вилучених з обігу або таких, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на банкноти іноземних держав, які перебувають в обігу.

**Спеціальний
дозвіл на
ввезення
банкнот
іноземних
держав**

Надається уповноваженому банку на визначену суму та строк до 180 календарних днів

**Спеціальний
дозвіл на
ввезення
бланків
дорожніх
чеків
міжнародних
платіжних
систем**

*Надається уповноваженому банку на визначену суму та строк до 180 календарних днів.
Купівля бланків чеків уповноваженим банком здійснюється за рахунок власних коштів*

Причинами відмови у наданні ліцензії (дозволу) можуть бути:

—————> систематичні порушення економічних нормативів (три і більше разів протягом півроку, що передує поданню заяви), встановлених НБУ;

—————> порушення строків подання або перекручення звітності за операціями ввезення банкнот іноземних держав, бланків чеків або вивезення банкнот іноземних держав;

—————> відсутність необхідних документів;

—————> інші причини, пов'язані з фінансовим станом іноземних банків, законодавством іноземних країн та законодавством України. Порушення уповноваженими банками вимог «Порядку надання уповноваженим банкам індивідуальних ліцензій на вивезення банкнот іноземних держав і спеціальних дозволів на ввезення банкнот іноземних держав та бланків чеків» тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ НА СВІТОВОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ

ТЕМА 2.1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ. ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ З НЕГАЙНОЮ ПОСТАВКОЮ

ПЛАН

1. Валютні операції: загальна характеристика.
2. Валютні операції на умовах негайної поставки валюти: поняття, сутність, види. Особливості здійснення

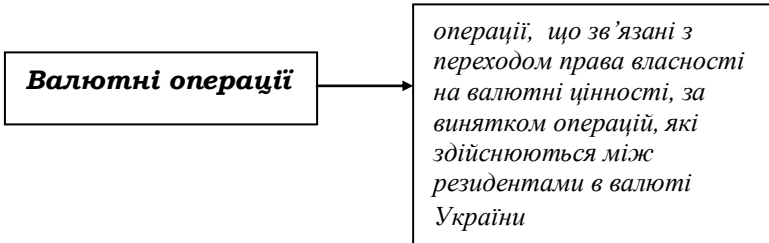
Мінілексикон: валюта, валютний курс, валютне котирування, валютні цінності, конверсійні операції, валютні

операції, негайна поставка валюти, угоди на умовах «today», «tomorrow», «spot».

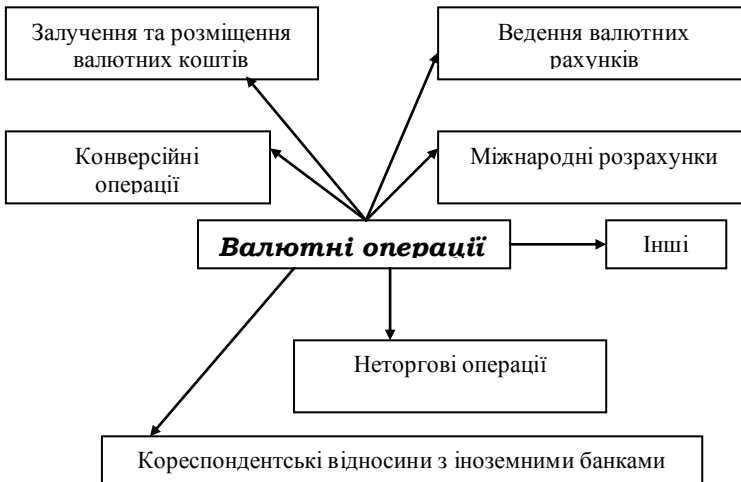

Рекомендована література для вивчення теми:
[4], [8], [9, с. 5-13], [10, с. 5-30], [11], [12], [13], [15, с. 38-40].

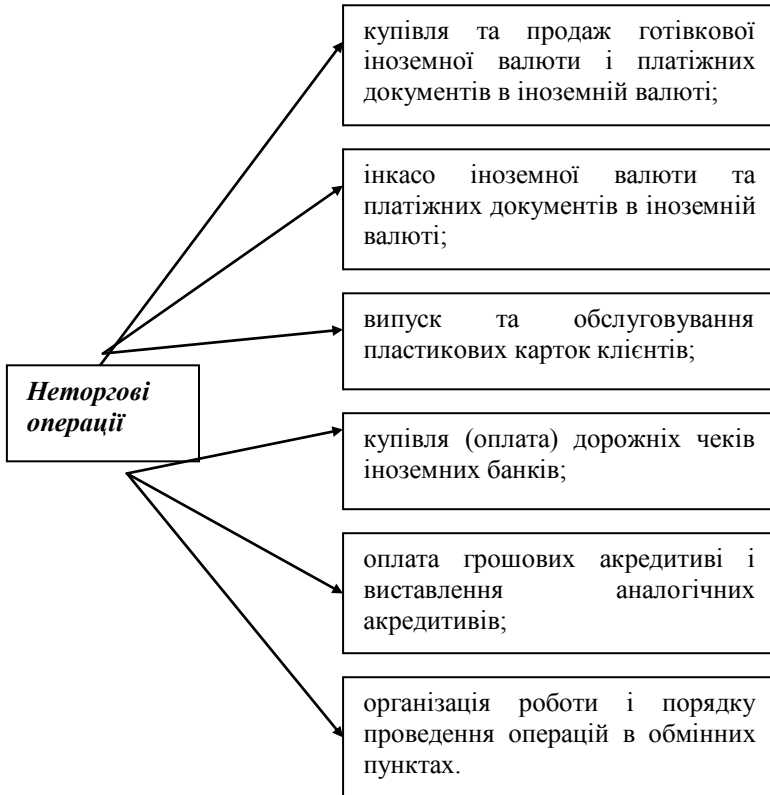
1. Валютні операції: загальна характеристика.

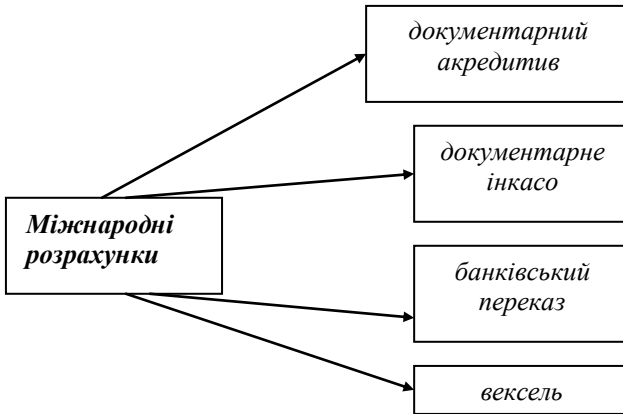
Класифікація валютних операцій

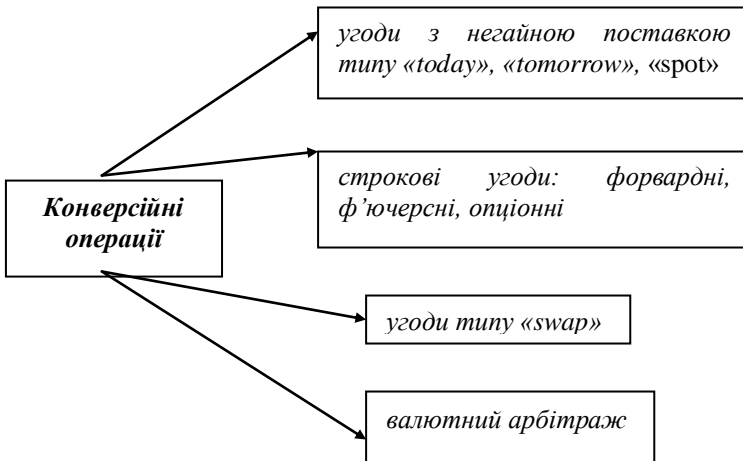
Класифікація неторгових операцій

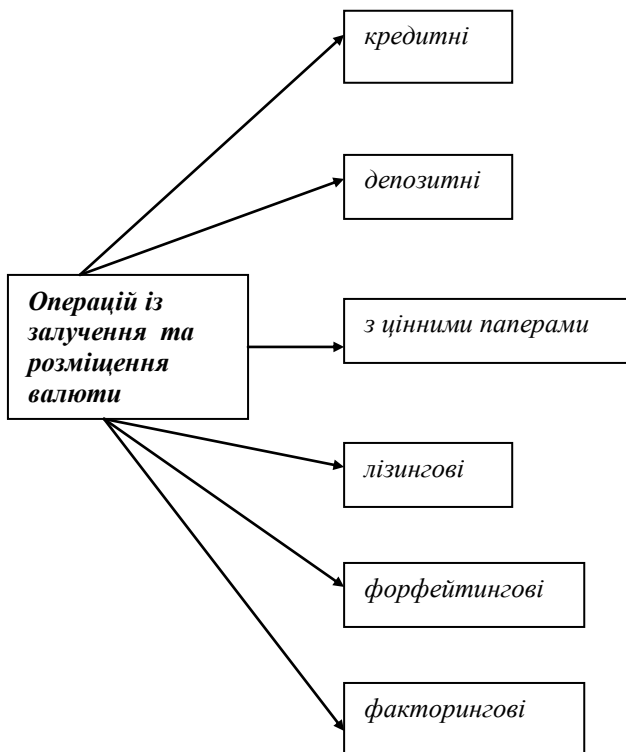
Класифікація міжнародних розрахунків

Класифікація конверсійних операцій

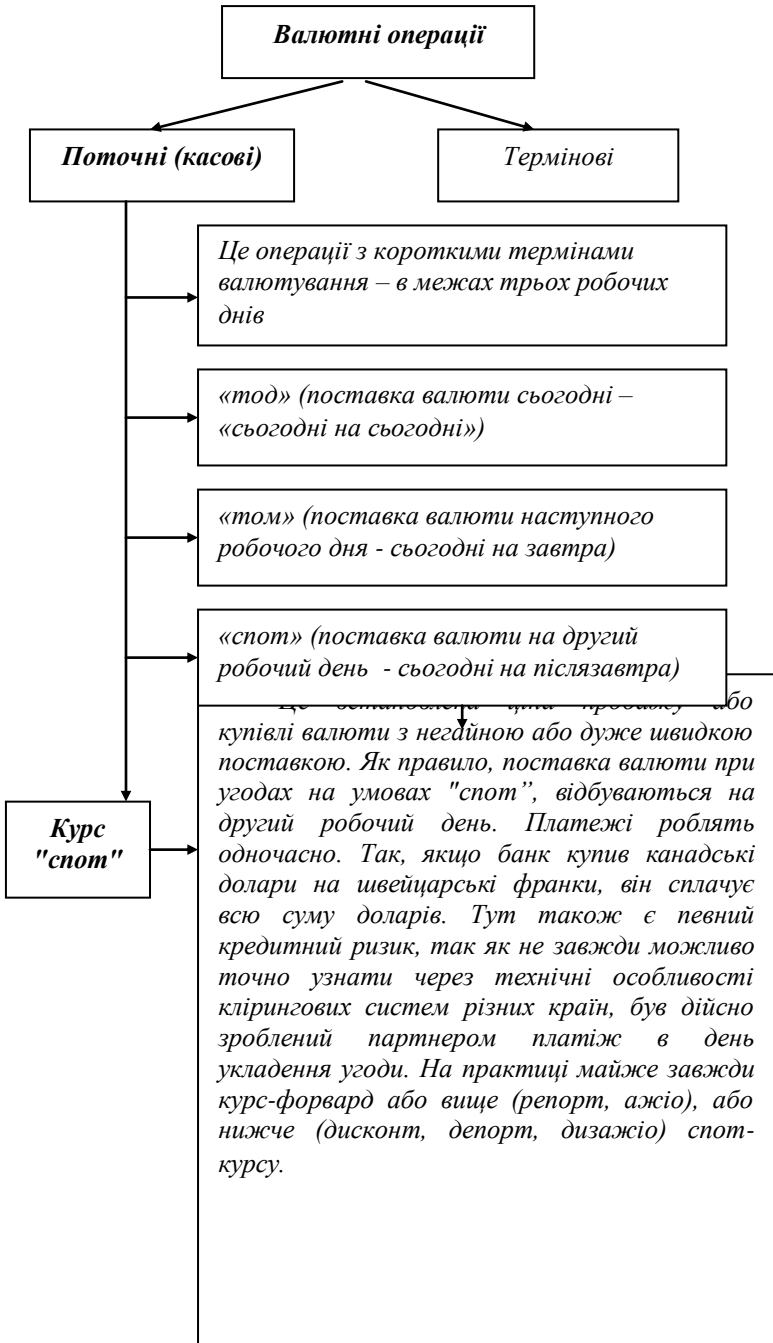
Класифікація операцій із залучення та розміщення валюти

2. Валютні операції на умовах негайної поставки валюти: поняття, сутність, види. Особливості здійснення

Валютні операції на умовах негайної поставки валюти використовуються переважно для обслуговування зовнішньоторговельних розрахунків, а також з метою одержання додаткового прибутку в разі коливань валютних курсів.

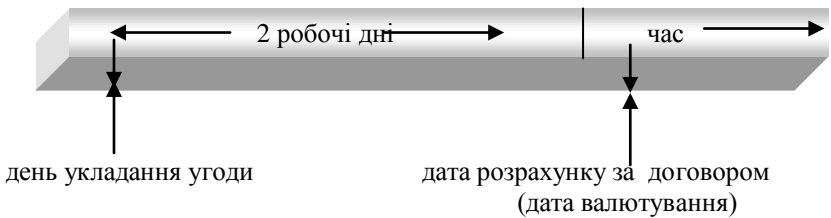
Класифікація валютних операцій

Угоди *today, tomorrow, spot* використовуються переважно для обслуговування зовнішньоторговельних розрахунків, а також х метою одержання додаткового прибутку в разі коливань валютних курсів.

Купівля-продаж валют на умовах “*spot*” означає, що курс валют фіксується на день купівлі-продажу, а її поставка здійснюється на другий робочий (банківський) день (без урахування дня продажу).

Механізм укладання угоди *spot*

Стандартні терміни укладання депозитних угод

Назва операції	Позначення	Дата укладання угоди	Дата валютування	Період	Дата завершення
Overnight	o/n	Сьогодні	Сьогодні	1 день	Завтра
Tom / next	t/n	Сьогодні	Завтра	2 дні	Післязавтра
Tom / week	t/w	Сьогодні	Завтра	1 тиждень	Завтра + 7 днів
Spot: Spot / next	s/n	Сьогодні	Другий робочий день	1 день	Третій робочий день
Spot / 1 week	s/w	Сьогодні	Другий робочий день	1 тиждень	Спот + 1 тиждень
Spot / month	1 m	Сьогодні	Другий робочий	1 місяць	Спот + 1 місяць

			день		
Spot / 3 mth	3 m	Сьогодні	Другий робочий день	3 місяці	Спот + 3 місяці
Spot / 6 mth	6 m	Сьогодні	Другий робочий день	6 місяців	Спот + 6 місяців
Spot / 1 рік	12 m	Сьогодні	Другий робочий день	1 рік	Спот + 1 рік

Здійснюючи будь-яку валютну операцію, слід розрізнити дві дати:

дату укладання угоди (дата угоди) – дата досягнення сторонами угоди домовленості щодо всіх суттєвих умов, передбачених чинним законодавством та міжнародною практикою (назва обмінних валют, курс обміну, сума обмінних коштів, дата валютування, платіжні інструменти) та всіх інших умов, відносно яких згідно із заявою однієї із сторін потрібно досягти домовленості;

дату валютування – дата здійснення поставки коштів на рахунок контрагента згідно з угодою. Наприклад, укладення угоди «сьогодні» з поставкою валюти на другий робочий день позначається s\п, угоди «сьогодні на сьогодні» - o\п, а «сьогодні на завтра» - t\п.

ТЕМА 2.2. ТЕРМІНОВІ ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

ПЛАН

1. Термінові валютні операції: загальна характеристика.
2. Форвардні угоди як перша форма термінових угод: поняття та механізм їх здійснення.
3. Ф'ючерсні угоди та особливості їх укладання, виконання та використання
4. Валютні угоди на умовах «опціону». Моделі та особливості здійснення угод.

Мінілексикон: валюта, валютний курс, валютне котирування, валютні операції, поставка валюти на певний період, угоди на умовах «форвард», «валютні ф'ючерси», «swop» та арбітражні операції, валютні контракти.

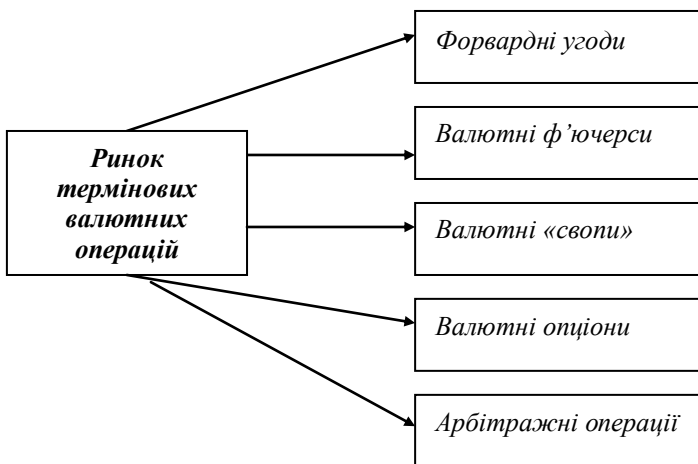
Рекомендована література для вивчення теми:
[9, с. 105-113], [10, с. 85-93], [11], [12], [13], [15, с. 37-39].

1. Термінові валютні операції: загальна характеристика.

Ринок *термінових валютних операцій* є невід'ємною складовою світового валютного ринку. Термінова торгівля в останні роки є найважливішим сегментом розвитку фінансових ринків.

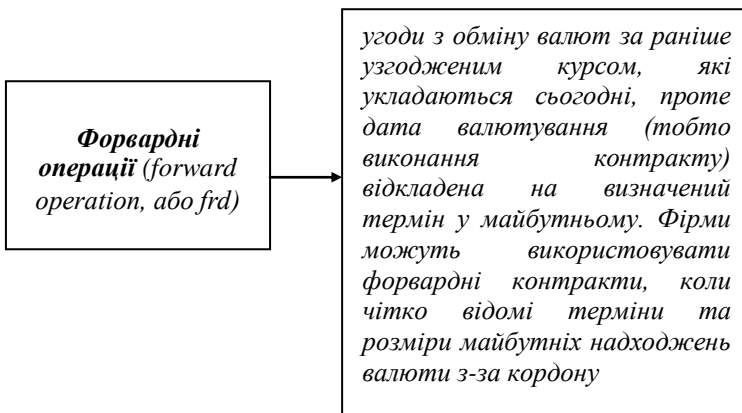
Термінові угоди – конверсійні угоди, з поставкою обумовленої суми іноземної валюти у визначений угодою строк після її укладання за курсом, зафіксованим на момент її укладання.

Ринок термінових валютних операцій

2. Форвардні угоди як перша форма термінових угод: поняття та механізм їх здійснення.

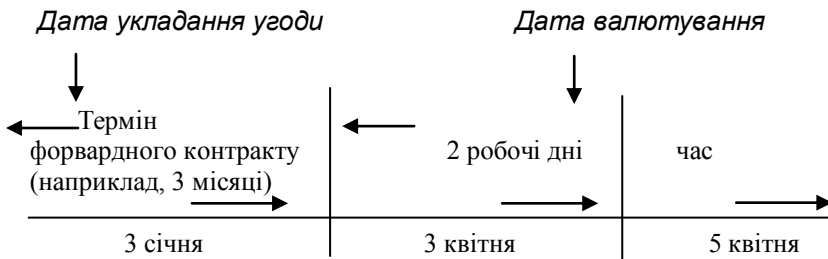
Форвардні угоди є однією з перших форм термінового контракту, що виникли як реакція на значну мінливість цін.

Форвардні операції (fwd) здійснюються не на біржі, а на банківському ринку, тобто у вигляді міжбанківських операцій та операцій банків з клієнтурою. Ці строкові операції, як правило, закінчуються поставкою активів, які були предметом угоди.

Метою застосування форвардних валютних угод вважається страхування від зміни валютних або одержання спекулятивного прибутку.

Механізм укладання форвардних контрактів

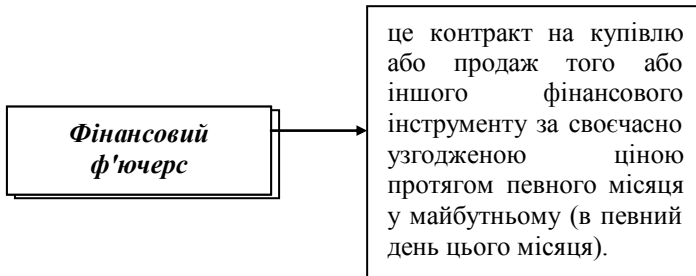

Специфікою форвардних операцій є те, що форвардні валютні курси на відміну від інших видів угод безпосередньо не фіксуються, а **розраховуються**.

Форвардний валютний курс розраховується на момент укладання угоди і складається з поточного курсу (спот-курсу) і **форвардної маржі**, яка може виступати у вигляді премії або знижки (дисконту).

3. Ф'ючерсні угоди та особливості їх укладання, виконання та використання

Торгівля **валютними ф'ючерсами** є своєрідною строковою валютною операцією, пов'язаною з хеджуванням валютних ризиків.

Для гарантії виконання взятих на себе зобов'язань з учасників угоди біржа бере заставу – певну суму від розміру ф'ючерсного контракту. Розмір застави коливається від 10 до 20%. **Наявність застави означає**, учасник відкриває позицію, яка має поточну і розрахункову ціни.

Поточною ціною позиції є ціна її відкриття, якщо вона відкрита у поточний торговий день, або ціна останнього перерахунку ціни відкритої позиції, якщо вона відкрита в попередні дні торгів.

Розрахункова ціна позиції – це вартість ф'ючерса на кінець торговельної сесії, що визначається котирувальною комісією.

Основою для одержання прибутку чи виникнення збитків є різниця між поточними і узгодженими за ф'ючерсною угодою валютними курсами. Таку різницю називають **базисом**.

$$B_p = K_c \times \frac{(C_d - C_e)}{100} \times \frac{D}{365},$$

B_p – базис рівноваги;

K_c – курс спот;

C_d – доларова відсоткова ставка за депозитами;

C_e – відсоткова ставка за депозитами для валюти, що обмінюється на долари США;

D – тривалість періоду між укладенням і здійсненням угоди, днів.

$$C_p = K_c + B_p,$$

C_p – ціна (вартість) ф'ючерсу;

K_c – курс спот валют;

B_p – базис рівноваги.

Основною метою ф'ючерсної угоди є отримання різниці в цінах (курсах) активів на момент закінчення угоди. Всі розрахунки за ф'ючерсними угодами здійснюються через клірингову (розрахункову) палату. Вона стає посередником між продавцем і покупцем і гарантом виконання зобов'язань за контрактом.

Залежно від суб'єктів і об'єктів операцій ф'ючерсні угоди бувають різних видів.

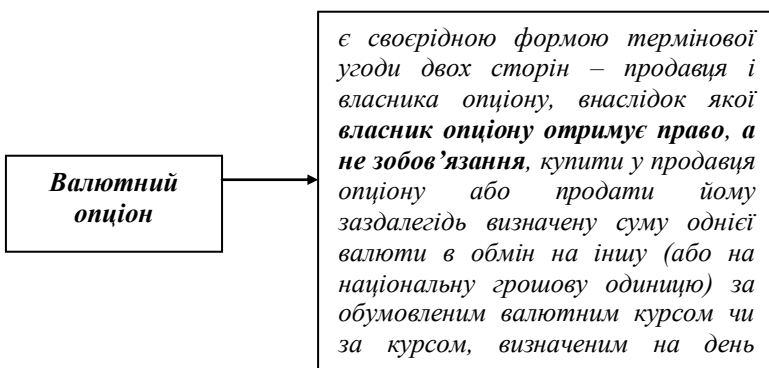
Особливості ф'ючерсного та форвардного ринків

<i>Критерій</i>	<i>Ф'ючерсний ринок</i>	<i>Форвардний ринок</i>
<i>Учасники</i>	<i>Банки, корпорації, індивідуальні інвестори, спекулянти</i>	<i>Банки та великі корпорації. Доступ для невеликих фірм та індивідуальних інвесторів обмежений</i>
<i>Метод спілкування</i>	<i>Учасники угод не знають один одного</i>	<i>Один контрагент угоди знає іншого</i>
<i>Місце та метод угоди</i>	<i>В операційному залі бірж за допомогою жестів і вигуків</i>	<i>На міжбанківському валютному ринку по телефону або телексу</i>
<i>Посередники</i>	<i>Учасники угод діють через брокерів</i>	<i>Звичайно учасники угод мають справу один з одним</i>
<i>Характер ринку та кількість котирування валюти</i>	<i>Односторонній ринок б учасники угоди або є продавцями контракту, або покупцями; відповідно котирується один курс валюти (покупця або продавця)</i>	<i>Двосторонній ринок і котирування двох курсів валюти (покупця і продавця)</i>
<i>Спеціальний депозит</i>	<i>Для покриття валютного ризику учасники зобов'язані внести гарантійний депозит у кліринговий дім</i>	<i>Гарантійний депозит не потрібний. Якщо угоди між банками здійснюються без посередників</i>
<i>Сума угоди</i>	<i>Стандартний контракт (наприклад, 100 тис. дол. США, 25 тис. євро, 12,5 млн. ієн)</i>	<i>Будь яка сума за домовленістю сторін</i>
<i>Поставка валюти</i>	<i>Фактично по невеликій кількості контрактів (звичайно 1%, рідше 6% угод)</i>	<i>По більшості угод (95%)</i>
<i>Валютна позиція</i>	<i>Усі валютні позиції легко можуть бути ліквідовані</i>	<i>Закриття або переведення позицій не можуть бути легко здійснені</i>

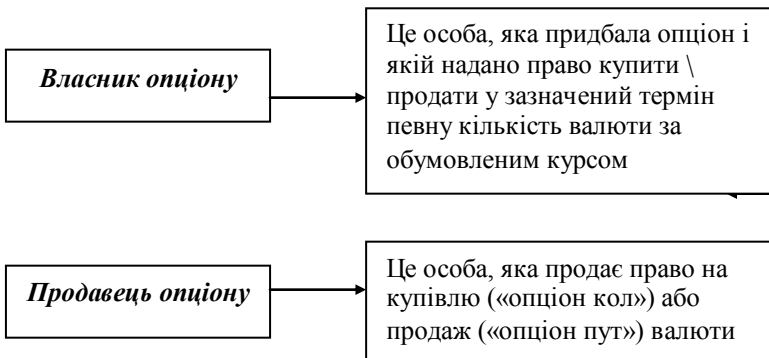
4. Валютні угоди на умовах «опціону». Моделі та особливості здійснення угод.

В останні роки значного поширення набули операції з опціонами.

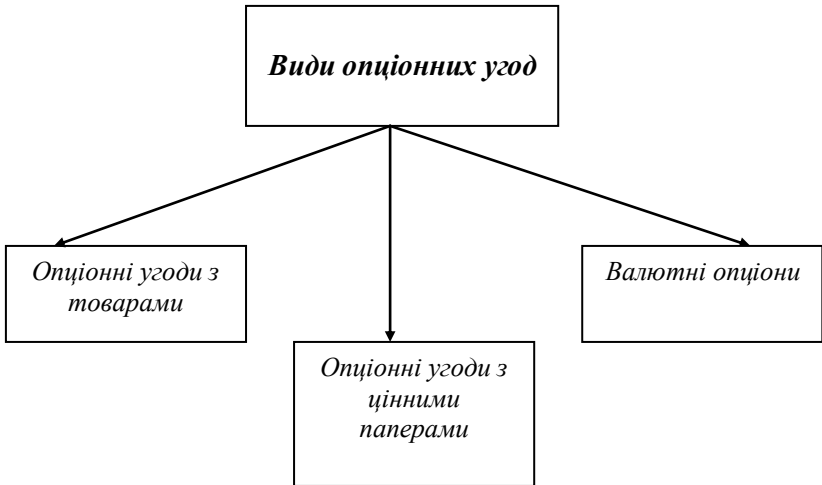
Опціонні угоди – двостороння угода про передачу прав (для покупця) і зобов'язань (для продавця) купити чи продати визначений актив за фіксованим курсом в узгоджену дату або термін.

Валютний опціон є більш дорогим, але і більш гнучкий фінансовий інструмент відносно форвардного контракту. Він частіше використовується у випадку невизначеності і нестабільності на валютному ринку.

Опціонний курс – ціна, за якою можна купити (*call*) чи продати (*put*) об'єкт опціонної угоди, тобто валюту (*strike price*). Наприклад, якщо підприємство, купивши “пут” за гривні, отримує продати відповідну суму в американських доларах в обмін на гривню, то це доларовий “пут”.

Залежно від місця продажу **опціони поділяють на біржові**, що вільно перебувають у обігу, та **позабіржові**.

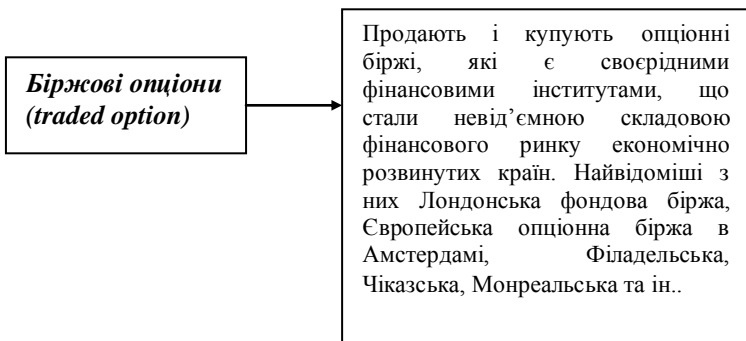
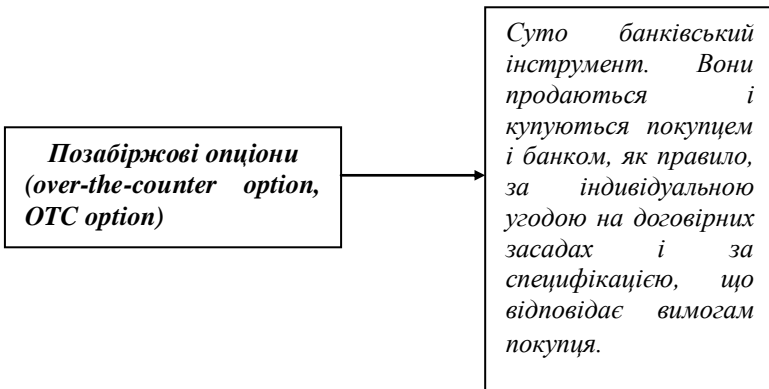
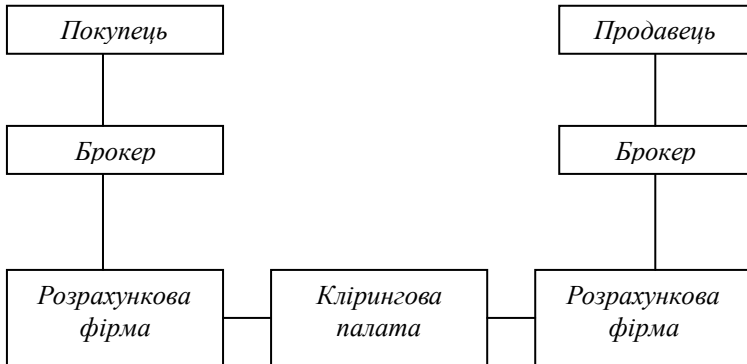

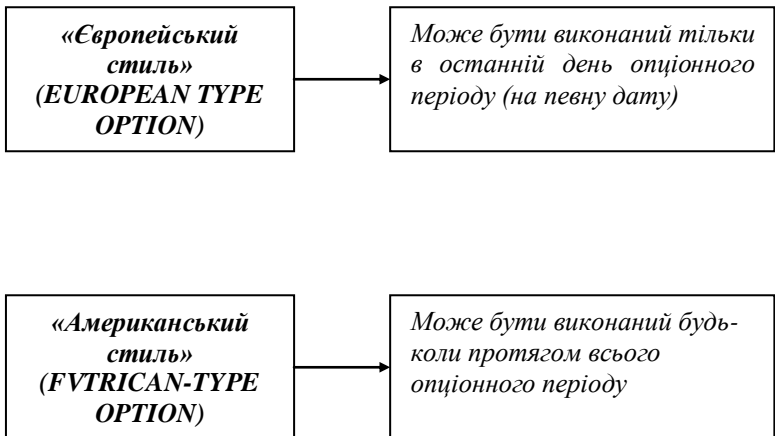
Схема торгівлі біржовими опціонами

Вартість купівлі опціону (премія) визначається як відсоток від суми опціонної угоди або як абсолютна сума за одиницю валюти і сплачується покупцем під час продажу опціону задовго до завершення опціонної угоди незалежно від того, буде вона взагалі здійснена чи ні.

Вартість опціону (премія) є договірною величиною і залежить від обсягів купівлі-продажу валют, виду валют, поточного валютного курсу та ціни виконання опціону.

Залежно від **термінів завершення опціону** розрізняють «американські» та «європейські» опціони (інколи вважають «американський стиль» та «європейський стиль»).

ТЕМА 2.3. ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ НА УМОВАХ «СВОП»

ПЛАН

1. Валютні угоди на умовах «своп» як різновид термінових валютних операцій.
2. Особливості здійснення операцій «своп» та їх практичне використання на світових валютних ринках

Мінілексикон: валюта, валютний курс, валютне котирування, термінові валютні операції, поставка валюти на

певний період, угоди на умовах «своп», депорт, репорт, валютні контракти, відсотковий своп, стандартний своп.

Рекомендована література для вивчення теми:
[9, с. 55-63], [10, с. 117-130], [11], [12], [13], [15, с. 38-40].

1. Валютні угоди на умовах «своп» як різновид термінових валютних операцій.

Своп (swap) – один з найбільш розповсюджених фінансових інструментів, що використовуються банками і корпораціями для управління своїми активами і пасивами. Так, як форвардні угоди, ф'ючерси і опціони, свопи дозволяють, по-перше, страхувати відсоткові ризики, тобто зменшувати можливі збитки в результаті несприятливих модифікацій економічного середовища, і, по-друге, одержувати додаткові доходи, приймаючи на себе відсотковий ризик, розмірний з очікуваним прибутком.

**Своп
(currency swap)**

Валютна операція, яка поєднує купівлю або продаж валюти на умовах «спот» із одночасним продажем (або купівлею) тієї самої валюти на певний термін на умовах «форвард», тобто здійснюється комбінація двох протилежних конверсійних угод на однакові суми, але з різними датами валютування

Класифікація свопових операцій

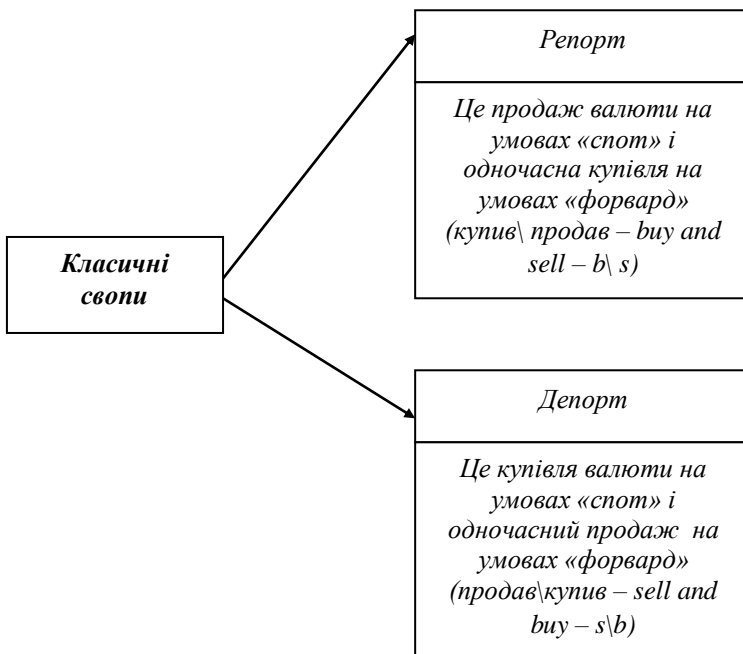

2. Особливості здійснення операцій «своп» та їх практичне використання на світових валютних ринках

Нині розрізняють класичні операції «своп» та їх різновиди. **Класичні «свопи»** залежно від послідовності виконаних операцій «спот» і «форвард» поділяють на репорт і депорт.

Для класичних угод «своп» (репорт і депорт) використовуються два валютні курси – «спот» і «аутрайт»

Основні види класичних свопів

Угоди «своп» застосовуються для покриття валютного ризику та отримання можливого зиску у майбутньому. Для міжбанківських відносин угоди «своп» є обміном зобов'язаннями або вимогами,

формою страхування від ризиків, диверсифікації та поповнення валютних резервів.

Операції «своп» майже повністю усувають валютний ризик, Якщо валюта не може бути куплена або продана, вона може бути отримана або надана у кредит на період «своп».

Угоди «своп» між центральними банками використовуються при здійсненні валютних інтервенцій. Банки обмінюються валютними сумами (позиками) на короткий термін, купуючи іноземну валюту за курсом «спот» і, повертаючи її за відповідним курсом. Подібні угоди поширені між ФРС США та центральними банками країн ЄС.

ТЕМА 2.4. ВАЛЮТНИЙ АРБІТРАЖ ЯК РІЗНОВИД ТЕРМІНОВИХ ВАЛЮТНИХ УГОД

ПЛАН

1. Поняття, сутність, види валютного арбітражу. Структура та механізм здійснення арбітражних операцій на фінансових ринках.

2. Практика використання арбітражу на світовому та валютному ринку України.

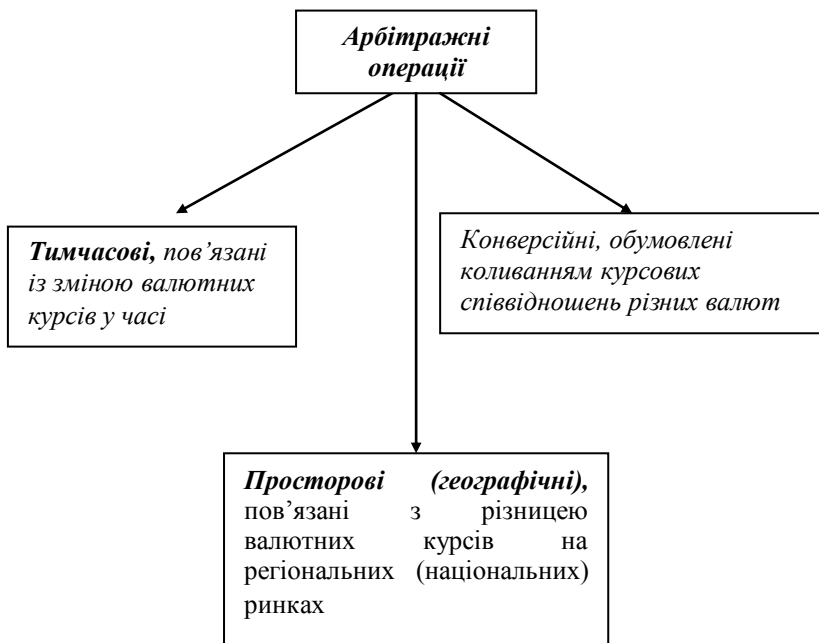
Мінілексикон: валюта, валютний курс, валютне котирування, арбітражні валютні операції, відсотковий арбітраж, просторовий арбітраж, тимчасовий валютний арбітраж, валютна біржа, арбітражист, дилер, форвардне покриття, спекулятивні угоди, валютний ринок.

Рекомендована література для вивчення теми:
[7], [9, с. 73-113], [10, с. 95-130], [12], [13], [15].

**1. Поняття, сутність, види валютного арбітражу.
Структура та механізм здійснення арбітражних операцій на фінансових ринках.**

Арбітражні операції – це різновид валютних операцій, *мета здійснення* яких полягає в одержанні прибутку від різниці валютних курсів..

З точки зору *визначення об'єкту* арбітражної операції можна *виділити*:

- * Валютний арбітраж;
- * Відсотковий арбітраж;
- * Товарний арбітраж.

**Валютний
арбітраж**

Особливий вид валютних угод, основна мета проведення яких полягає у вилученні прибутку і уникнення можливих валютних втрат шляхом використання сприятливої кон'юнктури валютних ринків. Це використання різниці в котируванні на міжнародних і національних валютних ринках. Основний його принцип – купити валюту дешевше і продати її дорожче.

**Відсотковий
арбітраж**

Припускає операції, зв'язані з переміщенням ресурсів від однієї валюти до іншої заради покращення позичкових умов або умов кредитування. Іншими словами, відсотковий арбітраж поєднує в собі конверсійну валютну угоду і депозитну операцію, спрямовану на модифікацію валютної структури своїх короткострокових активів і пасивів. Метою арбітражу в цьому випадку є одержання прибутку за рахунок різниці у відсоткових ставках з різноманітних валют.

2. Практика використання арбітражу на світовому та валютному ринку України.

Однією з найважливіших складових грошового ринку є **валютний ринок**, формування та активний розвиток якого розпочалися в **Україні** з 1992 р.

На сьогоднішній день валютний ринок є досить розвиненим, характеризується розгалуженою структурою, включає як біржовий, так і позабіржовий сектори та розвивається досить динамічно. Можна стверджувати, що за роки існування валютного ринку в Україні розроблена законодавча та нормативна база, а також створені інституціональні форми організації валютних відносин.

Тому можна вважати, що в державі існує національна валютна система, як державно-правова форма організації валютних відносин, яка встановлює певний порядок здійснення валютних операцій, у тому разі й арбітражних.

Оскільки сенс арбітражу полягає в тому, щоб купити в одному місці дешевше, а в іншому – продати дорожче, то наслідком цього є посилення попиту в місці покупки і збільшення пропозиції в місці продажу. Як вже сказано вище, такі операції вирівнюють валютний курс і, виконуючи дану функцію, арбітраж діє в напрямку, в якому він стає надлишковим. Із-за постійних спроб отримати арбітражний прибуток в кожному конкретному випадку курсові і відсоткові розриви стають все меншими і зникають. Але арбітраж не зникає повністю, бо в результаті діяльності дилерів виникає нова не рівновага курсових перекосів.

На відзнаку від звичайної валютної спекуляції при валютному арбітражі дилер валютного ринку України орієнтується на короткостроковий характер операції і намагається міняти свою тактику в залежності від коливань курсів в короткий проміжок між угодами. Мета же валютної спекуляції - тривале підтримання довгої позиції в валюті – кандидаті на знецінення.

Арбітражні операції мають широке застосування на **валютному ринку України**. Очевидно, що для арбітражу відкривається більш широке поле діяльності в періоди, коли курси валют різноманітних держав нестабільні. Саме в таких умовах з'являється більше можливостей комбінування різноманітних операцій для проведення арбітражу на різних біржах різноманітних міжнародних валютних ринках. Арбітражні операції можуть бути використані для негайного або майбутнього одержання ефекту.

Прикладом є готівковий «портфельний арбітраж», що заснований на обміні одних активів, що містяться в певному банківському портфелі, на інші, більш дохідні або більш надійні. Терміновий арбітраж з фіксованою датою поставки припускає продаж активів на основі строковості або покупку інших по тій же ціні в розрахунку на те, що ціна на перші активи впаде, а на інші зросте.

Здійснення арбітражної операції неможливо без вибору стратегії, з допомогою якої банк або будь-який інший учасник валютного ринку доб'ється для себе бажаного результату.

Переваги валютних арбітражних операцій полягають у тому, що завдяки одночасній купівлі та продажу валют легко закрити валютні позиції, а це в свою чергу, зводить до мінімуму валютні ризики.

ЗМІСТ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВАЛЮТНА СИСТЕМА ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ	
Тема 1.1. Світові валютно-фінансові системи.....	4
Тема 1. 2. Світовий валютний ринок, його структура та його елементи.....	12
Тема 1.3. Організація системи валютного регулювання та контролю.....	25
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ НА СВІТОВОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ	
Тема 2.1. Поняття та види валютних операцій. Валютні операції з негайною поставкою.....	42
Тема 2.2. <i>Термінові валютні операції</i>	49
Тема 2.3. Валютні операції на умовах «СВОП».....	58
Тема 2.4. Валютний арбітраж як різновид термінових валютних угод	62

